

FOKKE & SUKKE

GAAN NAAR DE EINDPRESENTATIE

WEET JIJ WAAR
HET OVER GAAT?

NEE, MAAR IK
GOK OP 50 SHEETS
EN GEEN VRAGEN.

Taalvaardigheid bij wet geregeld?

Consequenties van het Nederlandse wetsvoorstel 'Internationalisering in balans' voor de taalvaardigheidsbevordering in het hoger onderwijs

Carel Jansen

emeritus hoogleraar Rijksuniversiteit Groningen /
research fellow Taalcentrum Universiteit Stellenbosch

20 juni 2024

Wetsvoorstel *Internationalisering in balans*

In juli 2023 ingediend door minister
Dijkgraaf

Doelen:

1. Betere regulering van de internationale instroom
2. Bevordering van de taalvaardigheid in het Nederlands

Uit memorie van toelichting

“De huidige tijd [...] vraagt om ruimte voor **meertaligheid** [...]”

“De regering vindt het **behoud van de Nederlandse taal** in het onderwijs en de wetenschap een waarde in zichzelf en wil de **positie van het Nederlands** in het hoger onderwijs **versterken**.”

“De taalmaatregelen uit dit wetsvoorstel hebben **enkel** betrekking op het **bekostigd hbo en wo**.”

Uit memorie van toelichting

- De regievoering is een combinatie van **zelfregie** door de instellingen gezamenlijk, **bestuurlijke afspraken** en, als ultimatum remedium, **doorzettingsmacht** van de minister.
- Het geheel kan gezien worden als een **escalatieladder** waarmee de minister indien nodig sterker kan sturen op instellings- en stelselniveau.

Uit memorie van toelichting

- In **bestuurlijke afspraken** wil de minister met de instellingen vastleggen hoe ze invulling geven aan hun zorgplicht om de Nederlandse taalvaardigheid van **alle studenten** te bevorderen.
- Hieronder valt “het toetsen of de door de **Taalunie** in haar **referentiekader** aangereikte competenties op het gebied van Nederlandse taalvaardigheid, voldoende zijn verwoord in de **beoogde leerresultaten** van hun opleidingen.”

Opdracht minister Dijkgraaf aan Taalunie (mei 2022)

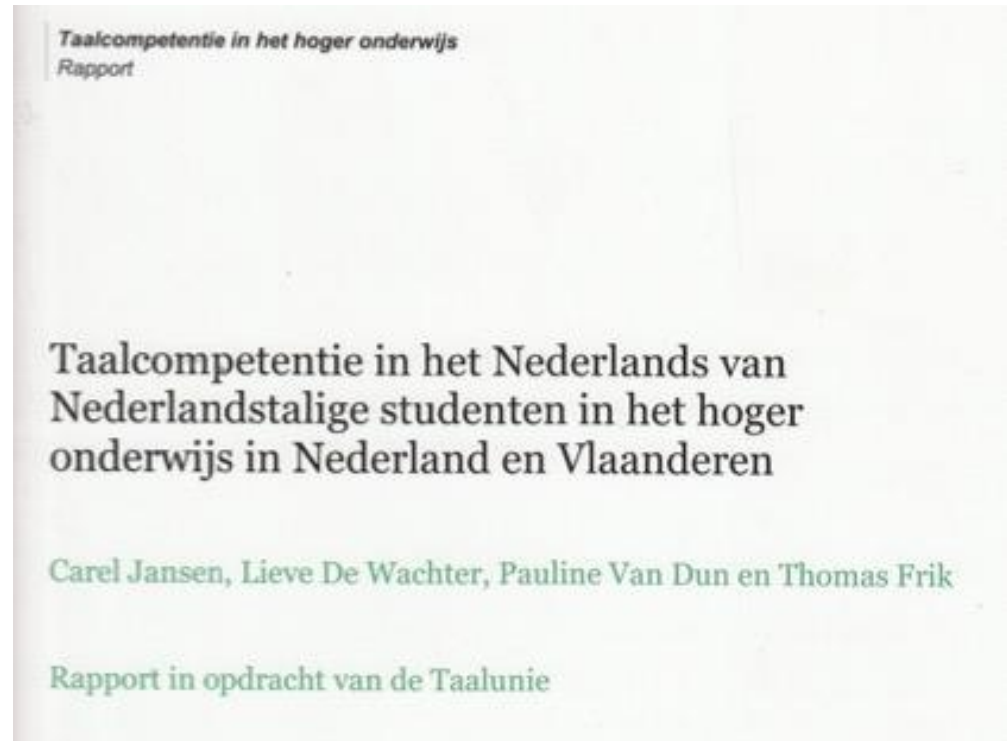
- Ontwikkel een **referentiekader** voor de taalcompetentie in het Nederlands in het hoger onderwijs.
  - Benoem de **diverse componenten** die studenten nodig hebben aan het begin en het einde van hun opleiding.
  - Zorg dat het kader nuttig is voor het gehele Nederlandse taalgebied en voor **alle Nederlandstalige studenten**.

taal:
unie

Basis voor referentiekader Taalunie: literatuurstudie uit 2022

Basis voor referentiekader Taalunie: literatuurstudie uit 2022

Onder **taalcompetentie** in het Nederlands wordt hier verstaan:

- de kennis, de vaardigheden en de attitudes
- die voor Nederlandstalige studenten in het hoger onderwijs een voorwaarde vormen
- om tijdens en na hun opleiding
- de Nederlandse taal adequaat en doelgericht te gebruiken
- en daarbij te putten uit een breed talig repertoire met zowel een algemene als een vakspecifieke component.

Literatuurstudie: uitkomsten

Grootschalig onderzoek naar **knelpunten in aansluiting secundair en tertiair onderwijs** (Warps et al. 2021):

1.215 deelnemers, vooral docenten in het tertiair onderwijs

Uitkomsten:

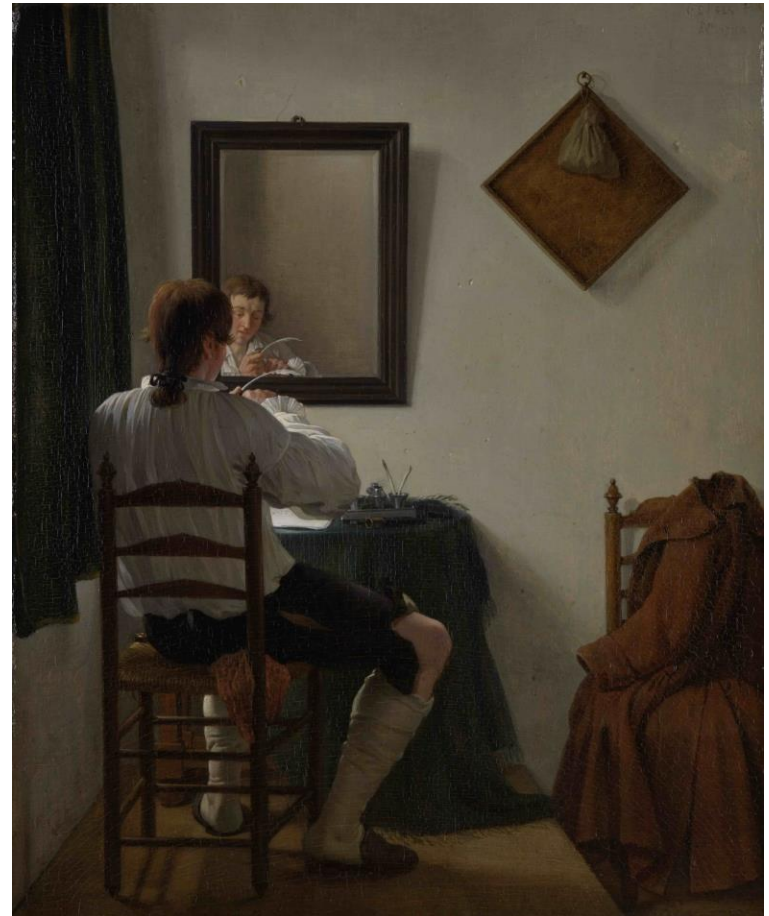
- kennistekort is nauwelijks een probleem bij beginnende studenten;
- serieuze **problemen** zijn er wel op het vlak van **competenties**;
- in de eerste plaats is dat **taalvaardigheid in het Nederlands**.

Literatuurstudie: uitkomsten

Vooraf problematisch: **schrijven**

- samenhangende teksten met een logische **opbouw** en een heldere **argumentatie**
- passende **stijlkeuzes**
- geen fouten in **spelling** en **grammatica**

Over spelling en grammatica, schrijven en denken

Van de Gein (2012):

- Aan het eind van het secundaire onderwijs maken leerlingen meer **spelfouten in werkwoordsvormen** dan aan het eind van het primaire onderwijs.
- “Veel scholieren raken **hopeloos verstrikt** in hun woorden of hun gedachten, en niet zelden in hun woorden én hun gedachten.”

Literatuurstudie: uitkomsten

Ook serieuze moeilijkheden bij:

- **lezen op boventekstueel niveau**
- **luisteren en aantekeningen maken tijdens colleges**

Referentiekader van de Taalunie

- Het referentiekader beschrijft **geen start- of eindniveaus** voor taalcompetentie. Die zullen verschillen naargelang de context of het opleidingstype.
- **Opleidingen** moeten **zelf de vertaalslag** maken van het referentiekader naar hun eigen situatie.
- Een **taaloverstijgende aanpak** verdient in veel opleidingen aanbeveling.

Referentiekader van de Taalunie

- Vier aspecten van taalcompetentie

Brief minister Dijkgraaf aan Taalunie (augustus 2023)

“Bij het commissiedebat Internationalisering hoger onderwijs op 15 juni jl. heeft het **lid Omtzigt** verzocht om de ontwikkeling van **taalniveau 5F**.

Ik heb toegezegd daarover in gesprek te zullen gaan met de **Taalunie** en de Kamer eind 2023 te informeren.”

Antwoord Taalunie op verzoek minister (november 2023)

(op basis van advies van werkgroep)

Ontwikkel geen taalniveau 5F.

- Dat doet geen recht aan diversiteit van opleidingen.
- Het gaat in tegen het geldende principe van autonomie (onder toezicht) van de instellingen.
- Onduidelijk is nog wat er gebeurt met de bestaande taalniveaus 1F-4F, ontwikkeld door de commissie-Meijerink.
- Het zou ook veel overleg en tijd vergen.

Voorstel Taalunie aan de minister (23-11-2023)

Volg ook hier het principe van **autonomie onder toezicht**

- De **instellingen** leggen vast:
  - wat ze van hun studenten, bij uitstroom, op het gebied van taalcompetentie in het Nederlands **verwachten**;
  - wat ze gaan **doen** om hun studenten daarin te ondersteunen. Daarbij kan het **kader van de Taalunie** behulpzaam zijn.
- De **NVAO** beoordeelt, via visitatiepanels, hoe de instellingen en opleidingen dat doen.
- De **Taalunie** is de instellingen en opleidingen desgewenst van dienst bij het uitwerken van een onderwijsaanbod.

Stand van zaken rond wetsvoorstel op 20 juni 2024

WIJ **W**ILLEM **A**ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

- **13 juli 2023: eerste versie wetsvoorstel naar parlement**
- Half juli – half september 2023: internetconsultatie
- Half september – december 2023: intern proces OCW
- Februari 2024: advies Onderwijsraad
- Februari en begin maart 2024: zelfregievoorstellen VH en UNL
- Maart 2024: herzien wetsvoorstel naar Raad van State
- April 2024: advies Raad van State
- Mei 2024: nieuwe versie wetsvoorstel naar Tweede Kamer
- Najaar 2024: behandeling in de Tweede Kamer
- Beoogde invoering wet: januari 2025

Stand van zaken rond wetsvoorstel op 20 juni 2024

WIJ **W**ILLEM **A**ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

- 13 juli 2023: eerste versie wetsvoorstel naar parlement
- **Half juli – half september 2023: internetconsultatie**
- Half september – december 2023: intern proces OCW
- Februari 2024: advies Onderwijsraad
- Februari en begin maart 2024: zelfregievoorstellen VH en UNL
- Maart 2024: herzien wetsvoorstel naar Raad van State
- April 2024: advies Raad van State
- Mei 2024: nieuwe versie wetsvoorstel naar Tweede Kamer
- Najaar 2024: behandeling in de Tweede Kamer
- Beoogde invoering wet: januari 2025

Stand van zaken rond wetsvoorstel op 20 juni 2024

WIJ **W**ILLEM **A**ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

- 13 juli 2023: eerste versie wetsvoorstel naar parlement
- Half juli – half september 2023: internetconsultatie
- **Half september – december 2023: intern proces OCW**
- Februari 2024: advies Onderwijsraad
- Februari en begin maart 2024: zelfregievoorstellen VH en UNL
- Maart 2024: herzien wetsvoorstel naar Raad van State
- April 2024: advies Raad van State
- Mei 2024: nieuwe versie wetsvoorstel naar Tweede Kamer
- Najaar 2024: behandeling in de Tweede Kamer
- Beoogde invoering wet: januari 2025

Stand van zaken rond wetsvoorstel op 20 juni 2024

WIJ **W**ILLEM **A**ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

- 13 juli 2023: eerste versie wetsvoorstel naar parlement
- Half juli – half september 2023: internetconsultatie
- Half september – december 2023: intern proces OCW
- **Februari 2024: advies Onderwijsraad**
- Februari en begin maart 2024: zelfregievoorstellen VH en UNL
- Maart 2024: herzien wetsvoorstel naar Raad van State
- April 2024: advies Raad van State
- Mei 2024: nieuwe versie wetsvoorstel naar Tweede Kamer
- Najaar 2024: behandeling in de Tweede Kamer
- Beoogde invoering wet: januari 2025

Advies Onderwijsraad

- De raad adviseert het wetsvoorstel nader te **doordenken** en uit te werken.
- De raad **deelt de zorgen** over de Nederlandse taalbeheersing van studenten.
- De raad wijst ook op het belang van de beheersing van andere talen, zoals **Engels, Frans** en **Duits**.

Edith Hooge, voorzitter van de
Onderwijsraad

Stand van zaken rond wetsvoorstel op 20 juni 2024

WIJ **W**ILLEM **A**ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

- 13 juli 2023: eerste versie wetsvoorstel naar parlement
- Half juli – half september 2023: internetconsultatie
- Half september – december 2023: intern proces OCW
- Februari 2024: advies Onderwijsraad
- Februari en begin maart 2024: zelfregievoorstellen VH en UNL
- Maart 2024: herzien wetsvoorstel naar Raad van State
- April 2024: advies Raad van State
- Mei 2024: nieuwe versie wetsvoorstel naar Tweede Kamer
- Najaar 2024: behandeling in de Tweede Kamer
- Beoogde invoering wet: januari 2025

Wat willen de hogescholen? (uit zelfregievoorstel, maart 2024):

- Voor zover **Nederlands van belang** is voor het toekomstige **beroep** van de student maakt het **al deel** uit van het **curriculum**. Ook bij **andere opleidingen** wordt taal al **getoetst**.
- De hogescholen wensen studenten te **verleiden** om meer te doen aan beheersing van de Nederlandse taal.
- Daarvoor zullen **onlinecursussen** worden ontwikkeld.
- Een **werkgroep van deskundigen** krijgt opdracht om dit uit te werken, en de **adviezen van de Taalunie** mee te nemen.
- De **minister** wordt verzocht om de **kosten** te dragen van dit extra-curriculaire aanbod van Nederlandse cursussen.

Maurice Limmen,
voorzitter VH

Wat willen de universiteiten?

(uit zelfregievoorstel, maart 2024)

- Er komt een **UNL-werkgroep** waarin kennis wordt gedeeld over de wijze waarop de Nederlandse taalvaardigheid van studenten kan worden verbeterd.
- De werkgroep brengt onder meer **goede voorbeelden** in kaart die zowel binnen als buiten het curriculum kunnen worden gebruikt. De werkgroep zal hierbij gebruikmaken van de suggesties uit het **rapport van de Taalunie**.
- Voor het verbeteren van de Nederlandse taalvaardigheid begint de verantwoordelijkheid bij het **primair en voortgezet onderwijs**.

Jouke de Vries,
interim-voorzitter UNL

Stand van zaken rond wetsvoorstel op 20 juni 2024

WIJ **W**ILLEM **A**ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

- 13 juli 2023: eerste versie wetsvoorstel naar parlement
- Half juli – half september 2023: internetconsultatie
- Half september – december 2023: intern proces OCW
- Februari 2024: advies Onderwijsraad
- Februari en begin maart 2024: zelfregievoorstellen VH en UNL
- **Maart 2024: herzien wetsvoorstel naar Raad van State**
- April 2024: advies Raad van State
- Mei 2024: nieuwe versie wetsvoorstel naar Tweede Kamer
- Najaar 2024: behandeling in de Tweede Kamer
- Beoogde invoering wet: januari 2025

Wat is er veranderd in het wetsvoorstel dat op 13 maart naar de Raad van State is gestuurd?

- Instellingen bepalen zelf hoe ze vorm geven aan hun zorgplicht voor de taalvaardigheid in het Nederlands; dat kan **zowel binnen als buiten het curriculum** plaatsvinden.
- Bij **Nederlandstalige studenten** is het doel de academische en professionele taalcompetentie te bevorderen.

[taalcompetentie hier gedefinieerd als in onze literatuurstudie]

- Bij **anderstalige studenten** ligt de focus op taalverwerving en socialisatie.

Wat is er veranderd in het wetsvoorstel dat op 13 maart naar de Raad van State is gestuurd?

Elke instelling moet in haar **taalbeleid** vastleggen:

- **hoe** de taalvaardigheid in het Nederlands van de studenten wordt bevorderd,
- daarbij **moet** het beoogde **niveau van taalbeheersing** worden benoemd;
- voor **Nederlandstalige studenten kan** worden aangesloten bij de niveaus van de **commissie-Meijerink**;
- voor **anderstalige studenten** bij het **ERK**.

Stand van zaken rond wetsvoorstel op 20 juni 2024

WIJ **W**ILLEM **A**ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

- 13 juli 2023: eerste versie wetsvoorstel naar parlement
- Half juli – half september 2023: internetconsultatie
- Half september – december 2023: intern proces OCW
- Februari 2024: advies Onderwijsraad
- Februari en begin maart 2024: zelfregievoorstellen VH en UNL
- Maart 2024: herzien wetsvoorstel naar Raad van State
- **April 2024: advies Raad van State**
- Mei 2024: nieuwe versie wetsvoorstel naar Tweede Kamer
- Najaar 2024: behandeling in de Tweede Kamer
- Beoogde invoering wet: januari 2025

Uit het advies van de Raad van State (gepubliceerd op 15-4-2024)

- Het is aan de instellingen om **bestuurlijke afspraken** te maken over de zorgplicht voor het bevorderen van de **Nederlandse taalvaardigheid** en om voor verschillende groepen studenten te **sturen op de referentieniveaus**.
- Wanneer dit onvoldoende resultaten oplevert, kunnen alsnog bij **algemene maatregelen van bestuur** nadere regels gesteld worden over de inhoud van het taalbeleid.

Stand van zaken rond wetsvoorstel op 20 juni 2024

WIJ **W**ILLEM **A**ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

- 13 juli 2023: eerste versie wetsvoorstel naar parlement
- Half juli – half september 2023: internetconsultatie
- Half september – december 2023: intern proces OCW
- Februari 2024: advies Onderwijsraad
- Februari en begin maart 2024: zelfregievoorstellen VH en UNL
- Maart 2024: herzien wetsvoorstel naar Raad van State
- April 2024: advies Raad van State
- **Mei 2024: nieuwe versie wetsvoorstel naar Tweede Kamer**
- Najaar 2024: behandeling in de Tweede Kamer
- Beoogde invoering wet: januari 2025

Wat is er veranderd in het wetsvoorstel zoals dat op 8 mei 2024 naar de Tweede Kamer is gestuurd?

Elke instelling moet in haar **taalbeleid** vastleggen:

- **hoe** de taalvaardigheid in het Nederlands wordt bevorderd;
- **het ligt in de rede** dat de instelling aangeeft op welk **referentieniveau** zij zich richt;
- voor Nederlandstalige studenten **kan** worden aangesloten bij de niveaus van de **commissie-Meijerink**; voor anderstalige studenten bij het **ERK**.

Wat is er veranderd in het wetsvoorstel zoals dat op 8 mei 2024 naar de Tweede Kamer is gestuurd?

In **anderstalige opleidingen** valt de Nederlandse taalvaardigheid van

- Nederlandstalige studenten en
- anderstalige studenten

buiten de kwaliteitscontrole van de NVAO.

Nog onduidelijk

- Wat gaat het in de praktijk betekenen dat de instellingen hun zorgplicht voor de taalvaardigheid in het Nederlands **zowel binnen als buiten het curriculum** kunnen gaan vormgeven?
- Hoe gaan **hogescholen** studenten ‘**verleiden**’ om meer te doen aan beheersing van de Nederlandse taal’ door daarvoor **online cursussen** te volgen?
- Wat voor concrete maatregelen gaat de **UNL-werkgroep** voorstellen om aan **universiteiten** de Nederlandse taalvaardigheid van studenten te bevorderen?
- Hoe gaan hogescholen en universiteiten straks om met de vrijheden die gelden voor **niet-bekostigde** instellingen?

Nog onduidelijk

- Hoe kunnen **universitaire opleidingen** die dat willen het 'nagestreefde niveau van taalbeheersing' van Nederlandstalige studenten laten aansluiten bij de referentieniveaus van de commissie-Meijerink?
- Daarvoor zou een omschrijving nodig van **niveau 5F**, en die omschrijving bestaat (nog) niet.

Nog onduidelijk

- De **NVAO** gaat alleen de bevordering van taalvaardigheid in het Nederlands van **Nederlandstalige studenten** in **Nederlandstalige opleidingen** controleren.
- Mochten er **signalen** komen over een tekortschietende bevordering van taalvaardigheid in het Nederlands van **studenten** in **anderstalige opleidingen**, dan is de **inspectie** aan zet.
- Als de **monitoring** van de uitvoering van de bestuurlijke afspraken met de **instellingen** daar aanleiding toe mocht geven, kan de **minister** alsnog maatregelen nemen.

Hoe gaat dit in de **praktijk** werken?

Nog onduidelijk

Wat vindt Eppo Bruins,
de nieuwe minister van
OCW van dit
wetsvoorstel?

Komt er misschien na
schriftelijke vragen van
kamerleden (uiterste
datum 27 juni) nog een
nota van wijziging?

Nog onduidelijk

Hoe gaat de **Tweede Kamer** op het wetsvoorstel reageren?

Uit het hoofdlijnenakkoord van deze partijen (16 mei 2024)

- Het bevorderen van de Nederlandse taalvaardigheid wordt weer een kerntaak van kennisinstellingen in het Hoger Onderwijs.
- De 'verengelsing' wordt teruggedrongen, met strategische uitzonderingen voor opleidingen voor tekortberoepen.

Nog onduidelijk ook:

Hoe gaat straks de **Eerste Kamer** op het wetsvoorstel reageren?

BBB (16), NSC (0), VVD (10) en PVV (4) hebben daar geen meerderheid.

Nog onduidelijk ook:

Hoe gaat straks de **Eerste Kamer** op het wetsvoorstel reageren?

BBB (16), NSC (0), VVD (10) en PVV (4) hebben daar geen meerderheid.

Het blijft voorlopig nog even spannend!